

Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

БЕЗПЕЧНА, КОМФОРТНА ТА СПРОМОЖНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

(міжнародна науково-практична конференція)

11-13 жовтня 2023

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

м. Дніпро
2023

УДК 332.12-049.5 (1-07) (477)

Б39

Голова оргкомітету:

Олександр АЗЮКОВСЬКИЙ – ректор Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», професор.

Міжнародний форум «Безпечна, комфортна, спроможна, територіальна громада» - 2023: матеріали міжнар. конф., 11-13 жовтня 2023 р., м. Дніпро. – Д.: НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. – 347 с.

У виданні наведено результати теоретичних і експериментальних досліджень з різних аспектів діяльності територіальних громад, наслідків воєнних дій, безпеки життєдіяльності, будівництва, розподілення електроенергії, гірництва, екології, освіти.

Матеріали збірки призначені для наукових і інженерно-технічних працівників, які спеціалізуються у названих вище напрямках господарської діяльності територіальних громад.

ISBN 978-966-934-525-7

© Колектив авторів, 2023

© НТУ «Дніпровська Політехніка», 2023

ЗМІСТ

АЗЮКОВСЬКИЙ О. О.	17
Вітальне слово до учасників міжнародної науково-практичної конференції	
СЕКЦІЯ 1. ОСОБЛИВОСТІ МІСЬКОГО ПРОЄКТУВАННЯ І БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ПЕРМАНЕНТНОЇ ВОЄННОЇ ЗАГРОЗИ	
АБРАКІТОВ В. Е.,	
БІЖАНОВ М. А.,	
ІЩЕНКО Д. М.,	
ЯРОШЕНКО Б. О.	19
Забезпечення стійкості об'єктів міської інфраструктури під час війни (на прикладі міста Харкова) як запорука майбутньої перемоги над російським агресором	
ЄЛІСЄЄВА М. О.	22
Перспективи використання 3d-друку будівель в Україні	
ВИННИКОВ Ю. Л.,	
ХАРЧЕНКО М. О.,	
ЄРМОЛЕНКО Д. А.,	25
АКОПЯН М. К.	
Досвід прибудов на місці раніше існуючих будівель з улаштуванням глибокого котловану	
ГРИШИН А. В.	
Нелінійний розрахунок причалу з залізобетонної шпунтової стінки від дії динамічного навантаження, викликаного вибухом або падаючим від вибуху вантажем	27
ЛАПШИН Є. С.,	
ШЕВЧЕНКО О. І.	30
Техногенні родовища – перспективні джерела сировини для відновлення України	

- ШПОТА В. В.,**
ЦИГАНЕНКО Г. М.,
ЛУЦЬКОВСЬКИЙ В. М.,
ЦИГАНЕНКО Л. А., 33
СРІБНЯК Н. М.
- Досвід відновлення житлової будівлі в м. Суми, пошкодженої внаслідок влучання БПЛА
- МИХАЙЛОВСЬКА Ю. В.,**
САХНОВСЬКА В. М. 36
- Надійність, як критерій екологічної безпеки мереж водопостачання та водовідведення
- ШПОТА В. В.,**
ЦИГАНЕНКО Г. М.,
ЛУЦЬКОВСЬКИЙ В. М.,
ЦИГАНЕНКО Л. А., 38
СРІБНЯК Н. М.,
ГАЛУШКА С. А.
- Оцінка технічного стану будівлі школи-інтернату на Сумщині, пошкодженої під час бойових дій
- АЗЮКОВСЬКИЙ О. О.,**
ШАШЕНКО О. М.,
ШАПОВАЛ В. Г.,
ГАПЄЄВ С. М., 41
СКОБЕНКО О. В.
- Особливості цивільного і промислового будівництва в умовах перманентної воєнної агресії: виклики часу та шляхи їх вирішення.
- СТРІЖЕЛЬЧИК Г. Г.,**
ХРАПАТОВА І. В.,
ШОКАРЕВ В. С., 43
ЛЯПІН О. Є.
- До питання про геотехнічні ризики при відновленні зруйнованих вибухом будівель у південно-східній та південній частині України

НАЛИСЬКО М. М.,**КУПНЄВИЧ Л. В.**

45

Паломництво в Умань – можливість створення першого міждержавного комплексу-укриття з цивільного захисту

МОЗГОВИЙ А. О.,**БУТЕНКО А. А.,****СПРАНДЕ К. В.**

47

Практичний досвід відновлення будівельної інфраструктури міста Харкова та області пошкодженої унаслідок бойових дій

ШАПОВАЛ В. Г.,**МОРКЛЯНИК Б. В.,****КОНОВАЛ В. М.,****МОСІЧЕВА І. І.,****БАРСУКОВА С. О.**

49

Тенденції та закономірності руйнування будинків та споруд, що виникли внаслідок агресії Російської Федерації в Україні

ШУМІНСЬКИЙ В. Д.

51

Розробка нормативних актів та стандартів в галузі гідротехніки

СЕКЦІЯ 2. БЕЗПЕЧНЕ ТА ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ГІРНИЧОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

ГАНКЕВИЧ В. Ф.,**ПАЩЕНКО О. А.,****ЛІВАК О. В.,****КІБА В. Я.,**

54

Удосконалення технічних рішень в умовах воєнної агресії на прикладі застосування гідроударників в бурінні

СЕКЦІЯ 3. ГЕОРЕСУРСИ ТА ГЕОБЕЗПЕКА

РУДАКОВ Л. М.,**ГАПІЧ Г. В.,****ОРЛІНСЬКА О. В.,****ПІКАРЕНЯ Д. С.**

57

Шляхи рекультивациі хвостосховища радіоактивних відходів у місті Кам'янське

МІНЄЄВ С. П.,
ТРОХИМЕЦЬ М. Я.,
МАЛЬЦЕВА В. Є.,
ЯНЖУЛА О. С., 60
БІЛОУСОВ О. Ю.

Заходи з розмивання місцевих накопичень метану біля видобувного комбайну, який оснащений двома шнеками та скребковим конвеєром

ШАШЕНКО О. М.,
САДОВЕНКО І. О.,
ГАПЄЄВ С. М.,
ТИМОЩУК В. І., 63
ДЕРЕВ'ЯГІНА Н. І.

Результати дослідження гідрогеотехнічних факторів аварійного стану будинку в зоні технологічного впливу будівництва метрополітену

ОМЕЛИЧ І. Ю.,
НЕПОШИВАЙЛЕНКО Н. О.,
ПОСОХІНА В., 67
ТИЩЕНКО Д.

Використання геоінформаційних технологій в контексті збереження довкілля і боротьби із наслідками змін клімату

САДОВЕНКО І. О.,
ШАШЕНКО О. М.,
ГАПЄЄВ С. М.,
ТИМОЩУК В. І., 69
ДЕРЕВ'ЯГІНА Н. І.

Аналіз геотехнічної ситуації, що склалася внаслідок раптового прориву пливунних гірських порід із вибою висхідної виробки метрополітену

СЕКЦІЯ 4. ЕКОЦИД ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК НАСЛІДОК ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

ТРЕГУБ М. В.,
ТРЕГУБ Ю. Є. 72

Заходи щодо оцінки стану забруднення земельних ресурсів внаслідок воєнних дій

КУЦЕНКО С. В.,	
ШЕПЕЛЬ О. В.,	74
РОМАНЕНКО А. В.	
Війна та установи природно-заповідного фонду Миколаївської області	
СОЛДАК М. О.	77
Роль промислових екосистем у вирішенні екологічних проблем, спричинених воєнними діями та забезпеченні екологічних прав людини	
ФЕДОТОВ В. В.,	
БУЧАВИЙ Ю. В.	79
Аналіз наслідків руйнування Каховської ГЕС	
КОВРОВ О. С.,	
ГЕТТА А. А.,	83
КОЛІСНИК К. В.	
Фіторекультивация деградованих земель композитними біогумусовими брикетами	
КОВРОВ О. С.,	
СУШКО З. Л.	86
Потенціал використання методів фітореMediaції для очищення забруднених ґрунтів	
КРАСОВСЬКИЙ С. А.	89
Зменшення впливу відвалів відходів вуглевидобування на навколишнє середовище методом ремедіації	
КОЛЕСНИК В. Є.,	
ОР'ЄВ Б. Д.	91
Застосування інноваційних вітроустановок на високих відвалах гірської породи	
КОЛЕСНИК В. Є.,	
МОНЮК І. В.	94
Енергоекологічна ефективність утеплення багатоповерхових житлових будинків на територіях міських громад	

СЕКЦІЯ 5. МІННА ТА ЦІВІЛЬНА БЕЗПЕКА

МАЛИШЕВА В. В.,**ДАНОВА К. В.,****КОВАЛЕНКО Є. Е.**

97

Аналіз питання забезпечення радіаційної безпеки об'єктів під час збройного конфлікту

ДАНОВА К. В.,**МАЛИШЕВА В. В.,****ПОПОВИЧ Н. М.,****КІССЕЛЬМАН Є. М.,**

100

Аналіз стандарту щодо захисних споруд цивільного захисту у розрізі проблем захисту маломобільних груп населення

ГОЛІНЬКО В. І.,**КРАВЧЕНКО Б. Д.**

103

Економічно-обґрунтований підхід до вибору засобів індивідуального захисту органів дихання

МОРОЗ М. О.,**КОЛІСНІЧЕНКО М. О.**

105

Захист від хімічно небезпечних речовин

ЧЕБЕРЯЧКО С. І.,**БОРОВИЦЬКИЙ О. М.**

107

Керування ергономічними ризиками на робочому місці працівників

ДЕРЮГІН О. В.,**БАС І. К.**

109

Керування професійними ризиками водіїв кар'єрного транспорту

СТРІЛЕЦЬ В. М.,**ГРИЦАЄНКО М. Г.,****СОЛОВЙОВ П. І.**

112

Математичне моделювання основних видів гуманітарного підводного розмінування

МІНЄЄВ С. П.,**УСОВ О. О.**

115

Механізми займання метано повітряної суміші від фрикційної іскри і методи розрахунку її флегматизації

НІКІТЧЕНКО О. Ю.,**СКРИПНИК О. С.,****ПАЛЮХ А. К.**

119

Моделі місця розташування центрів видачі гуманітарної допомоги в Україні на період війни

МОРОЗ М. О.,**МИХАЙЛОВА Є. О.**

122

Наслідки надзвичайних ситуацій для навколишнього середовища та життєдіяльності людини

МОРОЗ М. О.,**ЛЕВЧЕНКО М. В.**

125

Небезпеки при зберіганні паливних речовин

НАЛИСЬКО М. М.,**СОПІЛЬНЯК А. М.,****ЧЕБЕРЯЧКО Ю. І.,****МАХІНЬКО А. О.**

127

Обґрунтування динаміки вибухових навантажень на будівельні конструкції укриттів для розрахунку у САПР

СМИРНОВА О. В

131

Особливості оцінки ризику під час роботи з хімічними речовинами

ЛЕВІН Р. В.,**СЕМЕНОВ Д. Є.**

134

Оцінка ергономічного ризику при виконанні виробничих операцій

КАЗИМИРОВ А. В.,	
КОЛОМОЙЦЕВА К. К.	137
Оцінка ризику стресових ситуацій на робочому місці	
ЧЕБЕРЯЧКО Ю. І.,	
БОЙКО О. О.,	
СЛАВІНСЬКИЙ Д. В.,	139
ВОСКОБОЙНИК Є. К.	
Перспективи розвитку засобів індивідуального захисту органів дихання	
СКРИПНИК О. С.,	
БАРБАШИН В. В.,	
НІКІТЧЕНКО О. Ю.,	
ІВАЩЕНКО М. Ю.,	141
ШУЛЬГА О. А.	
Проблеми концептуального підходу до проектування будівель з укриттям для населення на прикордонних з Росією територіях	
РОГОЗІН А. С.	144
Ранжування ризиків робочих місць	
ЦОПА В. А.	
Удосконалення процесу керування психосоціальних ризиків з урахуванням впливу небезпечних чинників: дискримінації, мобінгу і сексизму	
СЛАВІНСЬКИЙ Д. В.,	147
КЛІМОВ Д. Г.,	
ЧЕБЕРЯЧКО Ю. І.	150
Удосконалення роботи моторизованого фільтрувального респіратора	
ЯВОРСЬКА О. О.,	
БРЕЗИЦЬКА М. С.,	
ЯВОРСЬКИЙ А. В.,	152
СОСУЛЕВ Є. І.	
Удосконалення системи управління безпекою праці та здоров'я підприємств	

ЛИТВИНІЮК О. І.	154
Цивільний захист як проблема звичаєвого права України	
STEPANCHUK Serhii,	
STRELETS Victor	157
Dangerous factors of the work of sappers of the state emergency service in a radiation-contaminated area	
SMIRNOV Oleg,	
MAKAROV Yevhen	159
Feasibility and procedure for the disposal of tm-62m anti-tank mines demolition on mine fields	
STRELETS Victor,	
STEPANCHUK Serhii,	
STRELETS Volodymyr	161
Features of the activities of sappers during humanitarian demining in a radiation-contaminated area	
TOLKUNOV I. O.	
Functional and mathematical model for cleaning the territory of Ukraine from unexploded ordnance	164
MATUKHNO V.	
Optimization of the stage of non-technical examination at the stage of verification of indirect evidence	169
POPOV Ivan,	
MAKAROV Yevhen	172
Protective structures of civil protection of educational institutions under the conditions of the legal regime of the marital state in Ukraine	
НАЛИСЬКО М. М.,	
КУПНЄВИЧ Л. В.	157
Металеві аркові гофровані конструкції для фортифікаційних і цивільних захисних споруд	

СЕКЦІЯ 6. ПОСТВОЄННА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ – ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ ВІДНОВЛЕННЯ

ВАГОНОВА О. Г.,	
ЧОРНОБАЄВ В. В.	177
Роль підприємницьких структур у повоєнному відновленні економіки	
ЛОЛА В. В.	181
Пріоритети економічного розвитку деокупованих територіальних громад	
МАРТИНЕНКО Н. В.	
Актуальність визначення шкоди та збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям внаслідок збройної агресії Російської Федерації, під час проведення судових економічних експертиз	184
ТЮТЧЕНКО С. М.	187
Світовий досвід для відновлення України	

СЕКЦІЯ 7. ОСОБЛИВІСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОМАДОЮ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ

БОРОДІН Є. І.,	
ГОРБУЛЬОВ Дмитро	189
Концепція безпечної громади як інструмент публічної політики	
ГАЙДУЧЕНКО С. О.	193
Сучасна державна політика щодо розвитку самодостатніх територіальних громад	
ГОНЧАРУК Н. Т.	195
Новації законодавства про службу в органах місцевого самоврядування України	
МАМАТОВА Т. В.,	
БЕРЕЗАН Катерина	198
Покращення інклюзивності та доступності адміністративних послуг в Україні в умовах правового режиму воєнного стану	

МАМАТОВА Т. В.,**ОРЛОВСЬКА Олександра**

201

Розвиток цифрової взаємодії органів публічного управління і громадськості в умовах війни та повоєнного відновлення в Україні

ПРОКОПЕНКО Л. Л

204

Повноваження ради гміни в Польщі

СОРОКІНА Н. Г.,**ПОНОМАРЕНКО Максим**

206

Проблеми благоустрою населених пунктів в умовах війни

ТАРАСЕНКО Т. М.

208

Окремі аспекти впливу штучного інтелекту на трансформацію місцевого самоврядування

ХОЖИЛО І. І.

212

Розвиток спроможних громад на Дніпропетровщині в умовах війни

ШПЕКТОРЕНКО І. В.,**КУЧМА Роман**

214

Соціальні мережі в удосконаленні комунікації органів місцевого самоврядування в Україні

БАШТАННИК О. В.

217

Інституційна спроможність територіальної громади: аспект кадрового забезпечення

БРУЙ Г. В.,**ЗАБОЛОТНА Ю. О.**

220

Геодезичний супровід створення та управління сміттєзвалищами на території громади

ВАЛЬЧУК С. І.,**КОВАЛЬ В. В.**

222

Якість послуг медичної лабораторії відповідно до вимог ДСТУ EN ISO 15189:2015 як складова забезпечення якості життя мешканців територіальної громади

ЛЯХ Ю. І.	225
Стратегічне планування розвитку територіальних громад	
ЛЯХ Ю. І., СОЛОВЙОВ Артем	227
Публічна кадрова політика в системі публічного управління	
МАТВЕЄВА О. Ю.	230
Використання штучного інтелекту та технологій в місцевому управлінні для досягнення цілі сталого розвитку №5 «Гендерна рівність»	
ШУМЛЯЄВА І. Д., ЮРЗАНОВ І. Ю.	233
Стратегічні засади розвитку електронної демократії на місцевому рівні в Україні	
БЕРЕЗОВЧУК Михайло	236
Фінансова самодостатність та розвиток територіальних громад	
БЄЛОВА Алла	238
Законодавче забезпечення судового захисту прав місцевого самоврядування в Україні: сучасний стан та новації	
БОРИСЕНКО Владислав	241
Потенціал упровадження вимог і настанов міжнародних стандартів ISO у сфері забезпечення резильєнтності та сталого розвитку територій і громад	
ГАВВА Олена	244
Е-медицина Дніпропетровщини: досягнення та перспективи	
ГАРМАТА Євгеній	247
Ефективність здійснення управління комунальною власністю: постановка проблеми	
ГЛАДКОВ Кирило	249
Шляхи забезпечення права дітей та молоді на позашкільну освіту в сільській місцевості	

ГУСАРЕВИЧ Наталія

Тенденції застосування технології блокчейн у забезпеченні волевиявлення громадян 252

ДАВИДОВ Данило

Взаємозв'язок сучасних комунікативних тенденцій та публічної політики 256

ДРОБАХІНА Тетяна

Потенціал креативного туризму у сфері місцевого та регіонального розвитку 259

КІСЛОВ Олександр

Лідерський потенціал особи як запорука успішності реалізації завдань публічної служби 262

КОВАЛЕНКО Олександр

Особливості комунікацій в умовах дії періоду воєнного стану 264

КОНДРАТЬЄВА Інна

Розвиток сфери охорони здоров'я територіальної громади на засадах інтегрованого підходу 266

КРОЛЬ Вікторія,

ГАЙДУЧЕНКО С. О. 268

Соціально-економічний розвиток громад в Україні

МАКУРІНА Олександра

Університет як суб'єкт регіональної політики: аспекти взаємодії 270

МАТВЄЄВА Л. В.

Розвиток потенціалу пасіонарності як чинник сталого розвитку громад 273

МЕЛЬНИК В. В.

Вплив громадянського суспільства на сталий розвиток громад 275

МИРГОРОДСЬКА М. С.

Роль благоустрою у забезпеченні комфортного міського середовища у цифровому суспільстві 278

МИХАЙЛЮТА Вадим

Забезпечення економічної стійкості медичних підприємств територіальної громади 281

МОІСЕЄВА Любов

Концепція захисту респіраторного здоров'я населення громад 284

МОЦУН Олександр

Інноваційні підходи до розвитку механізми публічного управління в галузі земельних відносин в Україні 287

ОСТРЕНКО С. А.

Сталий розвиток громад в Україні як драйвер повоєнного відновлення 290

РЕБРИК Микола

До питання соціально-економічної безпеки регіонів та громад України 292

РУСНАК Антон

Smart місто – інноваційне місто 294

СЕРГЕЄВ Сергій

Розвиток фізичної рекреації як інструмент добробуту громад 297

СУЛІМА Яніна

Стратегічне управління персоналом в органах місцевого самоврядування 299

ТИТАРЕНКО Георгій

Європейська смарт-спеціалізація як інноваційний підхід до стратегічного планування розвитку територій і громад в Україні 302

ТРЕТЯК Ян

Громадянська ідентичність як чинник консолідованого розвитку громад 305

ФАСТ Д. Є.

Розвиток мілітаризованої публічної служби як чинник підвищення безпечного простору громад 307

ХАНДЮК Кирило

Розвиток реабілітаційної допомоги в контексті соціальної відповідальності громади 309

ШЕВЧЕНКО О. С.

Удосконалення взаємодії держави та суспільства як чинник сталого розвитку 311

ЩЕРБАК Андрій,

ГАЙДУЧЕНКО С. О. 313

Державна політика щодо розвитку територіальних громад великих міст

**СЕКЦІЯ 8. ОСВІТА ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В НАДЗВИЧАЙНИХ УМОВАХ**

ЯВОРСЬКА О. О.,**МОРКЛЯНИК Б. В**

Постакредитаційний моніторинг освітніх програм: досвід реалізації в НТУ «ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» на рівні внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти 315

AZIUKOVSKYI O. O.,**PAVLYCHENKO A. V.,**

PASHCHENKO O. A., 320

MEDVEDOVSKA T. P.

Role, significance and modern challenges of the digitalization of the educational process

PAVLYCHENKO Artem,**NESTEROVA Olha,**

BORODAI Valerii 323

Social networks as a tool for modern education in emergency

БАРДАСЬ А. В., ЗАМКОВИЙ М. Ю.	325
Управління якістю у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану	
КОЗИНЕЦЬ І. І., ЛАЗАРЄВА Я. А.	328
Академічна доброчесність: проблема дотримання здобувачами вищої освіти	
КРАВЧЕНКО Т. В.	331
Особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану	
НЕВЕСЕЛА Л. А., КОЗИНЕЦЬ І. І.	333
Сертифікація: виявлення та заохочення учителів за високу педагогічну майстерність і професійні компетентності	
НОВІК Г. Д., ЛЕГКА С. Г.	336
Екоосвіта та особливості організації сучасного навчального процесу в надзвичайних умовах в НПП «Бузький Гард»	
ТАРАСОВА Н. Ю.	338
Освітні практики у формуванні української національної ідентичності як чинника збереження єдності територіальної громади Дніпра	
ТЮРЯ Ю. І.	341
DigComp та штучний інтелект: перетин технологій та освіти у європейському контексті	
ЧЕРКАСОВА Т. В.	344
Літній освітній хаб як дієвий інструмент подолання освітніх втрат	

УДК [351:343.98] (477)

**АКТУАЛЬНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ШКОДИ ТА ЗБИТКІВ,
ЗАВДАНИХ ПІДПРИЄМСТВАМ, УСТАНОВАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ
ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ,
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ**

Мартиненко Н. В., доктор філософії, провідн. н. с.

*Національний науковий центр «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,*

Російська агресія призвела до багатьох руйнувань та пошкодження майна промислових підприємств, об'єктів критичної інфраструктури. На територіях, де велися активні бойові дії, було завдано значних матеріальних збитків у зв'язку з пошкодженням чи цілковитим знищенням майна фізичних та юридичних осіб.

Одними із джерел доказів, що формуватимуть доказову базу воєнних злочинів Російської Федерації під час розгляду в міжнародних судах, є висновки судових експертів. У зв'язку із появою нових завдань, що виникають під час розслідування воєнних злочинів, гостро постає питання належного рівня експертного забезпечення правосуддя в умовах війни, що значною мірою залежатиме від якості огляду місця події, результатом якого має стати зафіксована слідова картина скоєння злочину, що впливатиме на повноту й обґрунтованість експертного висновку.

Слід зазначити, що розмір шкоди та збитків, завданих в результаті вчинення злочину, який підлягає обов'язковому доказуванню, у більшості випадків ефективно може бути встановлений шляхом проведення саме судової економічної експертизи. Збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження, у тому числі шляхом отримання висновків експертів. Таким чином, залучення експерта та отримання слідчим, судом, стороною захисту висновків експертів є одним із засобів збирання доказів. Для розслідування воєнних злочинів та визначення розміру фактичних втрат для потерпілої особи необхідні спеціальні знання в різних сферах економіки, що потребує залучення фахівців у галузі фінансово-господарської, бухгалтерської, кредитної, податкової діяльності, з питань ціноутворення, бюджетної сфери тощо.

Відповідно до підпунктів 18 і 19 пункту 2 Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 326 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2022 року № 951) [1], спільним Наказом Міністерства економіки України та Фонду державного майна України від

18.10.2022 р. №3904/1223 затверджено Методику визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності (далі – Методика) [2].

Ця Методика є обов'язковою для використання під час оцінки (визначення розміру) реальних збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям, іншим суб'єктам господарювання всіх форм власності внаслідок втрати, руйнування або пошкодження їх майна у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації (далі – збройна агресія), оцінки (визначення розміру) упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності зазначеними суб'єктами господарювання, а також оцінки потреб у відновленні майна суб'єктів господарювання.

Методика передбачає механізми оцінки (визначення розміру) збитків, завданих підприємствам, установам, організаціям та іншим суб'єктам господарювання всіх форм власності внаслідок збройної агресії, оцінки (визначення розміру) упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності зазначеними суб'єктами господарювання, а також оцінки потреб у відновленні майна суб'єктів господарювання станом на дату оцінки, яка є датою не раніше ніж 23 лютого 2022 року.

Судова експертиза (експертне дослідження), що пов'язана з оцінкою збитків, та діяльність судових експертів, що пов'язана з оцінкою майна, здійснюється на умовах і в порядку, передбачених Законом України «Про судову експертизу», з урахуванням особливостей методичного регулювання оцінки збитків, спричинених втратою, руйнуванням та пошкодженням майна державної, комунальної та приватної форм власності в ході збройної агресії, визначених цією Методикою. При цьому в дослідницькій частині висновку експерта відображаються всі процедури, пов'язані з оцінкою збитків, що визначені цією Методикою.

Процес будь якого експертного дослідження вимагає застосування відповідних наукових методів, за допомогою яких і вирішуються поставлені завдання. Судово-економічна експертиза, як самостійна галузь знань, також оперує певним арсеналом методів, що застосовуються під час її проведення. Незалежно від наявності чи відсутності затвердженої атестованої експертної методики законодавство України, що регулює економічні відносини, є основою для вирішення будь-якого експертного завдання. Для пришвидшення розслідування кримінальних правопорушень щодо завданих шкоди та збитків внаслідок збройної агресії Російської Федерації особливої

уваги потребує вдосконалення методичної бази для проведення судових економічних експертиз, комплексне вирішення поставлених експертних завдань, а також підвищення ефективності підготовки експертних кадрів.

Перелік посилань:

1. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 20.03.2022 № 326. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>

2. Про затвердження Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності. Наказ Міністерства економіки, Фонду державного майна від 18.10.2022 № 3904/1223. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-22#Text>